

Briuselis, 2018 06 07
COM(2018) 445 final

2018/0235 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

**kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas 2007/198/Euratomas, įsteigiantis Europos ITER
įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąją įmonę ir suteikiantis
jai lengvatas**

{SWD(2018) 325 final} - {SWD(2018) 326 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

Šiame pasiūlyme numatyta, kad sprendimas turėtų būti taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d. Pasiūlymas teikiamas 27 valstybių narių Sąjungai, atsižvelgiant į 2017 m. kovo 29 d. Europos Vadovų Tarybos gautą Jungtinės Karalystės pranešimą dėl jos ketinimo išstoti iš Europos Sąjungos ir Euratomo remiantis Europos Sąjungos sutarties 50 straipsniu.

Branduolių sintezė – faktiškai neišsemiamas klimatui nekenksmingas energijos išteklius, kuris, tikėtina, bus ypač svarbus Europos energetikai. Šiuo Tarybos sprendimo pasiūlymu siekiama užtikrinti nuolatinio Europos dalyvavimo ITER projekte, kurio tikslas – esminiai mokslo pasiekimai plėtojant branduolių sintezę, finansavimą. Jis ypač svarbus atsižvelgiant į 2015 m. Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos ir ES įsipareigojimą savo pavyzdžiu rodyti, kaip ekonomiškai efektyviomis priemonėmis sumažinti ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro ir spręsti klimato kaitos problemas.

Europos dalyvavimas ITER yra pagrįstas 2006 m. lapkričio mėn. septynių pasaulinių partnerių – Euratomo, Jungtinių Valstijų, Rusijos Federacijos, Japonijos, Kinijos, Pietų Korėjos ir Indijos – pasirašytu ITER susitarimu. ITER yra unikalus pirmą kartą vykdomas tokio pobūdžio projektas, parengtas mokslininkams bendradarbiaujant tarptautiniu lygiu: jis leidžia sukurti sąveiką ir mobilizuoti finansinius išteklius taip, kaip atskira valstybė to negalėtų padaryti.

Kaip projekto priimančioji šalis pagal ITER susitarimą, Europa yra šio susitarimo labiau teisiškai įpareigota, todėl ji imasi vadovauti šiam projektui ir dengia 45 proc. statybų sąnaudų¹ (kitos ITER narės skiria po maždaug 9 proc.), kad užtikrintų statybų užbaigimą laiku. Šiuo Tarybos sprendimo pasiūlymu iš dalies keičiamas 2007 m. kovo 27 d. Tarybos sprendimas (2007/198/Euratomas), įsteigiantis Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąją įmonę ir suteikiantis jai lengvatas, siekiant nustatyti šios bendrosios įmonės (toliau – Branduolių sintezės energetikos vystymo bendroji įmonė) veiklos finansavimo pagal Euratomo sutartį 2021–2027 m. laikotarpiu pagrindą.

2007 m. Tarybos sprendimas jau buvo pakeistas 2013 m. gruodžio 13 d. Tarybos sprendimu 2013/791/Euratomas siekiant suteikti galimybę finansuoti Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės veiklą. Šis pasiūlymas, kuriame laikomasi tos pačios logikos, yra pagrįstas Euratomo sutarties 47 straipsniu ir yra susijęs su Euratomo dalyvavimu bendrosios įmonės finansavime 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos laikotarpiu.

Dabar siūlomu pakeitimu numatoma galimybė užtikrinti projekto finansavimą kitos daugiametės finansinės programos laikotarpiu, neužkertant galimybės bendrosios įmonės nariams, išskyrus Euratomą, teikti savanoriškus įnašus, kaip numatyta Įmonės įstatų 12 straipsnio 1 dalies c punkte.

2016 m. ITER taryba patvirtino ITER statybų užbaigimo atnaujintą tvarkaraštį ir susijusias sąnaudų sąmatas. Pagal naująjį tvarkaraštį pirmosios plazmos etapą numatoma įgyvendinti 2025 m. gruodžio mėn. – tai yra anksčiausia techniškai įmanoma ITER statybų pabaigos data, numatant, kad visavertis eksploatavimas, naudojant deuterį ir tritį (vadinamasis deuterio ir tričio etapas), bus galimas 2035 m. Šis tvarkaraštis, kartu su susijusiomis peržiūrėtomis

¹ Remiantis 2006 m. ITER šalių susitartu sąnaudų pasidalijimu visais ITER projekto etapais. Šis sąnaudų paskirstymas pasikeis prasidėjus eksploatavimo etapui – tada Europos įnašas bus 34 proc.

sąnaudomis², sudaro ITER projekto naujojo pagrindinio scenarijaus pagrindą; tvarkaraštyje nėra skirta papildomai laiko nenumatytiems atvejams, todėl daroma prielaida, kad visą didelę riziką įmanoma suvaldyti.

2017 m. birželio 14 d. komunikate Europos Parlamentui ir ES Tarybai „ES įnašas į pertvarkytą ITER projektą“³ ir pridedamame Tarnybų darbiname dokumente Komisija pateikė statybų etapo sąnaudų (tik Europos) sąmatas. Apskaičiuota, kad 2021–2027 m. laikotarpiu iš ES biudžeto skiriama suma⁴, įskaitant Komisijos administracines išlaidas, susijusias su Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės uždaviniais ir visa kita susijusia veikla, sudarys⁵ apie 6,1 mlrd. EUR (dabartinėmis kainomis)⁶.

2018 m. balandžio 12 d. Europos Sąjungos Taryba, remdamasi Komisijos komunikatu, parengė išvadas ir patvirtino nuolatinį Euratomo įsipareigojimą siekti sėkmingo ITER projekto įgyvendinimo. Taryba paskelbė, kad ji sieks surasti išteklių Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės veiklai pagal 2021–2027 m. laikotarpio daugiametę finansinę programą. Tuo remdamasi Taryba įgaliojo Komisiją ministrų lygmens ITER tarybos posėdyje Euratomo vardu patvirtinti naująjį ITER projekto pagrindinį scenarijų (mastą, tvarkaraštį ir sąnaudas).

Lėšos bus pervedamos septynerių metų laikotarpiu, atsižvelgiant į daugiametės finansinės programos laikotarpį. Pagal ITER susitarimą pradinė ITER projekto trukmė yra 35 metai (t. y. iki 2042 m.); todėl Taryba turės ir vėliau priimti sprendimus dėl Euratomo įnašo į šį projektą finansavimo.

Sėkmingai vykdant projekto ITER įrenginių statybą ir įgyvendinant patį projektą tęsiami ypač svarbūs Europos branduolių sintezės plano įgyvendinimo darbai. Šiame plane, kuriam pritarė visos branduolių sintezės tyrimu suinteresuotos šalys Europoje išdėstyti išsamūs etapai, orientuoti į tikslą branduolių sintezės būdu gaminti elektros energiją⁷. Šis sprendimas atitinkamai palengvins sąveiką su branduolių sintezės mokslinių tyrimų veikla, kuri yra finansuojama pagal 2021–2025 m.⁸ Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programą, ir ją papildys. Šiuo sprendimu taip pat bus suteikta galimybė užbaigti veiklą, vykdomą pagal Euratomo ir Japonijos sudarytą Platesnio požiūrio veiklos susitarimą, ir prisidėti prie tarptautinio bendradarbiavimo pagal ITER susitarimą.

Pasiūlymas buvo rengiamas siekiant glaudžios sąveikos su kitomis programomis, konkrečiai, ES 9 BP ir Euratomo 9 BP pasiūlymais. Loginis pagrindas yra pakankamai aiškus, nes ITER yra pirmasis tokio tipo novatoriškas projektas energijos srityje, kuriam yra reikalinga glaudi mokslinių tyrimų ir inovacijų srities parama, teikiama visų pirma pagal Euratomo mokslinių tyrimų programas, taip pat pagal ES mokslinių tyrimų programas. Dėl to abiejų programų (Euratomo ir ES 9 BP) tekstai pagal būsimą DFP buvo papildyti siekiant užtikrinti, kad būtų aiškiai nurodyta su ITER susijusi būtina sąveika.

² Peržiūrėtas sąnaudų sąmatas patvirtino ITER taryba referendumu, tačiau dar laukiama ITER šalių biudžeto valdymo institucijų sprendimų.

³ COM(2017) 319, 2017 06 14 ir kartu pridedamas Tarnybų darbinis dokumentas SWD(2017) 232.

⁴ Iš ES biudžeto skiriamą finansavimą papildė Prancūzijos, kaip projektą priimančiosios šalies, dabar tiesiogiai į F4E teikiamas finansavimas, sudarantis apie 20 proc. Euratomo įnašo. Be to, kiekvienais metais F4E narės moka nario įnašą į bendrąją įmonę.

⁵ SWD(2017) 232, 4 lentelė, p. 24.

⁶ Ši sąmata neapima nenumatytų atvejų poveikio tvarkaraščiui ir sąnaudoms.

⁷ <https://www.euro-fusion.org/eurofusion/roadmap/>

⁸ žr. Komisijos pasiūlymą COM(2018) 437.

2. KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

Šiame pasiūlyme visapusiškai atsižvelgiama į atsakymus, gautus vykdant daugiametės finansinės programos atviras viešas konsultacijas, kurios buvo organizuotos 2018 m. sausio 10 d. – kovo 8 d. koordinuojant Europos Komisijos Generaliniam sekretoriui. Be to, pasiūlyme visapusiškai atsižvelgiama į konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis, organizuotas vykdant parengiamąją veiklą, kurią sudarė *ex ante* vertinimas ir suinteresuotosioms šalims skirti renginiai ir tyrimai. Nors atvirose viešose konsultacijose nebuvo iškelta konkrečių klausimų dėl tolesnio ITER finansavimo, specialiose suinteresuotųjų šalių konsultacijose buvo patvirtintas faktas, kad ES investicijos į ITER statybas atneša didelės naudos Europos pramonei ir mokslinių tyrimų bendruomenei. Tai buvo pakartotinai patvirtinta 2017 m. gruodžio mėn. organizuotame pramonės atstovų renginyje, kuriame įrodyta, jog branduolių sintezė jau teikia konkrečių galimybių pramonei ir turi teigiamą poveikį darbo vietoms, ekonomikos augimui ir inovacijoms, taigi, teigiamas poveikis neapsiriboja tik branduolių sintezės ir elektros energijos sritimis. Nepriklausomais tyrimais, kurie buvo užsakyti rengiantis *ex ante* vertinimui, buvo kiekybiškai įvertinta, kiek darbo vietų buvo sukurta, ir kokia yra Europos dalyvavimo ITER projekte grynoji pridėtinė vertė.

Galiausiai, atsižvelgiant į 2018 m. balandžio mėn. Tarybos išvadas, šiame pasiūlyme bus numatytas projekto tęstinumas, visų pirma tarptautinių partnerių atžvilgiu, ir bus užtikrintas ITER finansavimas visu būsimoji daugiametės finansinės programos įgyvendinimo laikotarpiu.

Nustatyta, kad nedideliame skaičiui pasiūlymų dėl jų turinio ir struktūros tęstinumo ir (arba) biudžeto dydžio turėtų būti atliktas ne poveikio vertinimas, o *ex ante* vertinimas Tarybų darbinio dokumento forma. Remiantis ES finansinio reglamento reikalavimais, ITER, taip pat *Fiscalis*, humanitarinės pagalbos, bendros užsienio ir saugumo politikos ir panašioms programoms turi būti atliekamas ne poveikio vertinimas, o *ex ante* vertinimas Tarybų darbinio dokumento forma.

Šiame pasiūlyme numatyta, kad sprendimas turėtų būti taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d. Pasiūlymas teikiamas 27 valstybių narių Sąjungai, atsižvelgiant į 2017 m. kovo 29 d. Europos Vadovų Tarybos gautą Jungtinės Karalystės pranešimą dėl jos ketinimo išstoti iš Europos Sąjungos ir Euratomo remiantis Europos Sąjungos sutarties 50 straipsniu.

3. TEISINIAI PASIŪLYMO ASPEKTAI

Teisinis šio Tarybos sprendimo pagrindas – Euratomo sutarties 47 straipsnis. Šis sprendimas bus pagrindinis teisės aktas kitos daugiametės finansinės programos laikotarpiu, ir juo remsis Komisija priimdama metinius finansavimo sprendimus. Šie sprendimai sudarys galimybę Komisijai pervesti lėšas Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrajai įmonei 2021–2027 m. laikotarpiu.

Šis sprendimas taip pat reglamentuoja Komisijos administracines išlaidas, susijusias su Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąja įmone, ITER organizacija, Platesnio požiūrio veiklos susitarimu ir visa kita susijusia veikla 2021–2027 m. laikotarpiu.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Poveikis biudžetui ir šiam Tarybos sprendimo pasiūlymui įgyvendinti reikiami žmogiškieji bei administraciniai ištekliai nurodyti prie pasiūlymo pridėtoje finansinėje teisės akto pažymoje.

5. ĮGYVENDINIMO PLANAI IR STEBĖSENA, VERTINIMAS IR ATASKAITŲ TEIKIMO TVARKA

Europos dalyvavimo ITER projekte biudžetą ketinama toliau įgyvendinti per bendrąją įmonę. 2007 m. buvo laikoma, kad bendrosios įmonės įsteigimas pagal Euratomo sutarties 5 skyrių yra tinkamiausias sprendimas siekiant įgyvendinti Euratomo priimtus įsipareigojimus ITER organizacijos atžvilgiu remiantis Euratomo sudarytu ITER susitarimu. Tai patvirtinta ir keliomis nuo to laiko atliktomis nepriklausomomis peržiūromis ir vertinimais.

Pagal savo finansinio reglamento 32 straipsnį bendroji įmonė (F4E) parengia programavimo dokumentą, kurį sudaro daugiametės ir metinės programos. Programavimo dokumento projektas ne vėliau kaip iki kiekvienų metų sausio 31 d. turi būti išsiunčiamas valdybai, Komisijai, Europos Parlamentui ir Tarybai. Komisija F4E atsiunčia savo atitinkamų tarnybų nuomonę dėl šio dokumento.

Bendrosios įmonės (F4E) bendrame plane ir metinėje darbų programoje nurodomas tarpinių reikšmių, susijusių su viešųjų pirkimų veikla vykdant ITER statybas, tvarkaraštis. F4E reguliariai informuoja savo valdymo organą (valdybą, kurioje Euratomui atstovauja Komisija) ir ES Tarybą apie projekto pažangą.

2017 m. nustatyta daug pagrindinių veiklos rodiklių, skirtų tvarkaraščio ir sąnaudų veiksmingumo specialiai stebėsenai, siekiant geriau stebėti F4E pažangą ir veiksmingumą teikiant Euratomo įnašą ITER projektui. Valdybai reguliariai teikiama šiais rodikliais pagrįsta suvestinė ataskaita. Į rodiklius įtraukti ir sukurtos vertės valdymo sistema pagrįsti parametrai.

ITER organizacija, vertindama ITER projektą bendrąja prasme, pateikia ITER tarybai informaciją panašioje veiklos rodiklių suvestinėje, nurodydama pirmosios plazmos etape realiai užbaigtų statybos darbų procentą. 2017 m. gruodžio mėn. šis rodiklis pasiekė 50 proc., o visiškai įgyvendinus pirmosios plazmos etapą (numatyta 2025 m. gruodžio mėn.), jis turėtų pasiekti 100 proc.

Komisijos vidaus valdymo planavimo ir stebėsenos atveju siūloma taikyti du rodiklius, kurie turėtų rodyti projekto pažangą siekiant bendrųjų ir specialiųjų tikslų. Pirmasis rodiklis – ITER statybos darbų užbaigimo procentas, o antrasis – Euratomo nepiniginių prievolių, kurias įvykdė F4E, procentas. Abu rodikliai bus pagrįsti ITER organizacijos pateiktais duomenimis.

Komisijos pasiūlyme dėl 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos nustatytas platesnio užmojo klimato aspekto integravimo į visas ES programas tikslas, kurio siektina reikšmė – klimato politikos tikslams skirti 25 proc. ES išlaidų. Šios programos indėlis siekiant minėtos siektinos reikšmės bus stebimas tinkamu suskirstymo lygmeniu pasitelkus ES klimato rodiklių sistemą, įskaitant tikslesnių metodikų, jei tokių yra, taikymą. Komisija toliau kasmet teiks informaciją apie įsipareigojimų asignavimus metiniame biudžeto projekte.

Kad būtų galima visapusiškai išnaudoti ITER potencialą siekiant klimato politikos tikslų, Komisija, rengdama, įgyvendindama, peržiūrėdama ir vertindama išlaidas, sieks nustatyti reikalingus atlikti veiksmus.

Komisija atliks tarpinį ir *ex post* vertinimus, o išvadas pateiks Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui. Vertinimai bus atliekami pagal 2016 m. balandžio 13 d. tarpinstitucinio susitarimo⁹ 22 ir 23 punktus, kuriuose trys institucijos patvirtino, kad esamų teisės aktų ir politikos vertinimai turėtų būti

⁹ 2016 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl geresnės teisėkūros; OL L 123, 2016 5 12, p. 1–14.

tolesnių galimų veiksmų poveikio vertinimų pagrindas. Vertinimuose, remiantis nustatytais rodikliais ir (arba) siektinomis reikšmėmis, bus įvertintas ITER poveikis ir atlikta išsami projekto svarbos, veiksmingumo, efektyvumo analizė, taip pat įvertinta, ar juo sukuriamą pakankama ES pridėtinė vertė, ir ar jis yra suderinamas su kitomis ES politikos sritimis. Vertinime taip pat bus aptarta patirtis, kuri buvo įgyta siekiant nustatyti trūkumus ir (arba) problemas, arba galimybės dar labiau pagerinti veiksmus arba jų rezultatus ir geriau pasinaudoti jais ir (arba) jų poveikiu. Jei *ex post* vertinimas atliekamas likus nedaug laiko iki kito tarpinio vertinimo, abu vertinimai gali būti sujungiami į vieną, didesnę laikotarpį apimančią vertinimą.

Be to, pagal F4E įstatų 14 straipsnį F4E rengia metinę ataskaitą. Šioje ataskaitoje aptariamas F4E darbo programos įgyvendinimas. Metinę ataskaitą rengia F4E direktorius, Valdyba ją vertina ir kartu su savo įvertinimu siunčia ją nariams, Europos Parlamentui, Tarybai ir Komisijai.

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas 2007/198/Euratomas, įsteigiantis Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąją įmonę ir suteikiantis jai lengvatas

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 47 straipsnio trečią bei ketvirtą pastraipą ir 48 straipsnį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) 2006 m. lapkričio mėn. ITER susitarimą¹⁰ pasirašė Euratomas, Jungtinės Valstijos, Rusijos Federacija, Japonija, Kinija, Pietų Korėja ir Indija. Euratomas, kuris pagal ITER susitarimą yra priimančioji šalis, ėmėsi vadovauti šiam projektui;
- (2) Sprendimu 2007/198/Euratomas¹¹ buvo įsteigta Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendroji įmonė (toliau – bendroji įmonė), turinti teikti Euratomo įnašą, skirtą Tarptautinei ITER branduolio sintezės energijos organizacijai, ir įnašą, kurio reikia su Japonija vykdomai platesnio požiūrio veiklai, taip pat rengti ir koordinuoti veiklos programą, skirtą pasirengti demonstracinio branduolių sintezės reaktoriaus ir susijusių įrenginių statybai;
- (3) Sprendimo 2007/198/Euratomas 5 straipsnyje numatyta, kad Bendroji įmonė taiko bendrojo finansinio reglamento¹² principais grindžiamą atskirą finansinį reglamentą, kuris gali nukrypti nuo bendrojo finansinio reglamento tais atvejais, kai to reikalauja specifiniai su bendrosios įmonės veikla susiję poreikiai, ir iš anksto pasikonsultavus su Komisija. Bendrosios įmonės finansinio reglamento IV antraštinėje dalyje reglamentuojamas biudžeto įgyvendinimas;
- (4) Sprendime 2007/198/Euratomas nustatyta finansinė orientacinė suma, kuri yra būtina bendrajai įmonei, taip pat nurodomas orientacinis bendras Euratomo įnašas į tokią sumą; ši suma turėtų būti skiriama per Bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymų programas, priimtas pagal Sutarties 7 straipsnį arba pagal bet kurį kitą Tarybos priimtą sprendimą;

¹⁰ OL L 358, 2006 12 16, p. 62.

¹¹ 2007 m. kovo 27 d. Tarybos sprendimas, įsteigiantis Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąją įmonę ir suteikiantis jai lengvatas (2007/198/Euratomas) (OL L 90, 2007 3 30, p. 58).

¹² 2013 m. rugsėjo 30 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 1271/2013 dėl finansinio pagrindų reglamento, taikomo įstaigoms, nurodytoms Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 208 straipsnyje (OL L 328, 2013 12 7 p. 42).

- (5) Sprendimas 2007/198/Euratomas buvo pakeistas Sprendimu 2013/791/Euratomas¹³ siekiant numatyti Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės veiklos finansavimą 2014–2020 m. daugiametės finansinės programos laikotarpiu;
- (6) naujam ITER projekto pagrindiniam scenarijui, parengtam atliekant projekto valdymo patobulinimus, ITER taryba pritarė 2016 ir 2017 m.; šis scenarijus buvo vėliau naudojamas apskaičiuojant bendrosios įmonės finansavimo poreikius. Naujojo pagrindinio scenarijaus atnaujintame tvarkaraštyje numatytas pirmosios plazmos etapo įgyvendinimas 2025 m. gruodžio mėn., o visavertis eksploatavimas, naudojant deuterį ir tritį, bus galimas 2035 m. Tvarkaraštyje nėra skirta papildomai laiko nenumatytiems atvejams, todėl daroma prielaida, kad visą didelę riziką įmanoma suvaldyti;
- (7) 2018 m. balandžio 12 d. Taryba pakartotinai patvirtino nuolatinį Euratomo įsipareigojimą siekti sėkmingo ITER projekto įgyvendinimo ir įgaliojo Komisiją ministrų lygmens ITER tarybos posėdyje Euratomo vardu patvirtinti naująjį ITER projekto pagrindinį scenarijų;
- (8) šis sprendimas sudarys sąlygas sąveikai su branduolių sintezės mokslinių tyrimų veikla, kuri yra finansuojama pagal Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programą, ir ją papildys. Sėkmingai vykdant projekto ITER įrenginių statybą ir įgyvendinant patį projektą tęsiami ypač svarbūs Europos branduolių sintezės plano įgyvendinimo darbai, kuriems pritarė visos branduolių sintezės tyrimu suinteresuotos šalys.
- (9) Europos Parlamentas ir Taryba 2021–2027 m. daugiametėje finansinėje programoje nustatė, kad su ITER susiję Euratomo įsipareigojimai neturi viršyti 6 070 000 000 EUR (dabartinėmis vertėmis);
- (10) atsižvelgiant į tai, kaip yra svarbu kovoti su klimato kaita, remiantis ES įsipareigojimais įgyvendinti Paryžiaus susitarimą, ir į įsipareigojimą siekti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų, šiuo sprendimu bus integruoti kovos su klimato kaita veiksmai ir jis padės pasiekti bendros siektinos reikšmės, kad 25 proc. ES biudžeto išlaidų būtų skiriama klimato tikslams. Tikimasi, kad pagal šį sprendimą vykdomi veiksmai, kuriais siekiama klimato srities tikslų, sudarys 100 proc. viso pagal šį sprendimą numatyto finansinio paketo. Įgyvendinant šį sprendimą bus nustatyti susiję veiksmai ir jie bus pakartotinai įvertinti atliekant šio sprendimo peržiūrą ir tarpinį vertinimą;
- (11) pagal 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 22 ir 23 dalį ITER projektas turi būti vertinamas remiantis informacija, gauta laikantis konkrečių stebėsenos reikalavimų tuo pačiu išvengiant pernelyg didelio reguliavimo ir administracinės naštos. Prireikus šie reikalavimai gali apimti išmatuojamus rodiklius, kurie būtų ITER poveikio įvertinimo pagrindas. Savo atliktų vertinimų išvadas Komisija pateikia Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui. Jei *ex post* vertinimo ir tarpinio vertinimo atlikimo tvarkaraštis yra panašus, abu vertinimai gali būti sujungiami į vieną, abiejų vertinimų laikotarpius apimančią vertinimą;
- (12) pagal Finansinį reglamentą, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 883/2013[1], Tarybos reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2988/95[2], Tarybos reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2185/96[3] ir Tarybos reglamentą (ES)

¹³ 2013 m. gruodžio 13 d. Tarybos sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas 2007/198/Euratomas, įsteigiantis Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąją įmonę ir suteikiantis jai lengvatą (OL L 349, 2013 12 31, p. 100).

2017/1939[4] Sąjungos finansiniai interesai turi būti ginami proporcingomis priemonėmis, įskaitant pažeidimų ir sukčiavimo prevenciją, nustatymą, ištaisymą ir tyrimą, prarastų, nepagrįstai išmokėtų ar neteisėtai panaudotų lėšų susigrąžinimą ir, jei reikia, administracinių nuobaudų skyrimą. Visų pirma pagal Reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 ir Reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) gali atlikti tyrimus, įskaitant patikrinimus ir inspektavimus vietoje, siekdama nustatyti, ar nebūta sukčiavimo, korupcijos ar kitos neteisėtos veiklos atvejų, darančių poveikį Sąjungos finansiniams interesams. Pagal Reglamentą (ES) 2017/1939 Europos prokuratūra gali tirti sukčiavimo ir kitos neteisėtos veiklos atvejus, darančius poveikį Sąjungos finansiniams interesams, kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2017/1371[5], ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą. Pagal Finansinį reglamentą bet kuris asmuo arba subjektas, gaunantis Sąjungos lėšas, turi visapusiškai bendradarbiaudamas siekti apsaugoti Sąjungos finansinius interesus, suteikti būtinas teises ir prieigą Komisijai, OLAF, Europos prokuratūrai ir Europos Audito Rūmams ir užtikrinti, kad visos Sąjungos lėšų naudojimo procese dalyvaujančios trečiosios šalys suteiktų lygiavertes teises;

- (13) šiuo sprendimu turėtų būti užtikrintas Sąjungos finansavimo matomumas teikiant nuoseklią, veiksmingą ir proporcingą informaciją įvairiai auditorijai, įskaitant žiniasklaidą ir visuomenę;
- (14) būtina iš dalies pakeisti Sprendimą 2007/198/Euratomas, kad būtų galima iš bendrojo Europos Sąjungos biudžeto finansuoti bendrosios įmonės veiklą ir susijusią Komisijos veiklą 2021–2027 m. laikotarpiu;
- (15) Sprendimas 2007/198/Euratomas turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Sprendimas 2007/198/Euratomas iš dalies keičiamas taip:

- (1) 4 straipsnio 3 dalis pakeičiama taip:

3. Orientacinis Euratomo įnašas į bendrąją įmonę 2021–2027 m. laikotarpiu ir susijusios rėmimo išlaidos tuo pačiu laikotarpiu, kaip nurodyta 4 dalyje, yra 6 070 000 000 EUR (dabartine verte)¹⁴.

- (2) Pridedama 4 dalis:

4. Iš 3 dalyje nurodytos sumos taip pat gali būti finansuojamos parengimo, stebėsenos, kontrolės, audito, vertinimo ir kitos veiklos išlaidos, taip pat išlaidos, kurios yra būtinos šiam sprendimui valdyti ir įgyvendinti, įskaitant administracines išlaidas, ir pasiekims šio sprendimo tikslams vertinti. Be to, iš jos gali būti finansuojamos išlaidos, susijusios su tyrimais ir ekspertų posėdžiais, taip pat išlaidos, susijusios su informacinių technologijų tinklais, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama informacijos tvarkymui ir mainams, įskaitant institucines informacinių technologijų priemones ir kitą techninę ir administracinę pagalbą, kurios reikia šiam sprendimui valdyti.

- (3) 5b straipsnis išbraukiamas.

¹⁴

Turint omenyje Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės veiklos ypatumus, 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 86 straipsnio 5 dalis netaikoma.

(4) Įterpiamas 5c straipsnis:

*5c straipsnis
Vertinimas*

1. Vertinimai atliekami laiku, kad jų rezultatus būtų galima panaudoti priimant sprendimus.
2. Tarpinis vertinimas atliekamas gavus pakankamai informacijos apie sprendimo įgyvendinimą 2021–2027 m. laikotarpiu, bet ne vėliau kaip 2024 m.
3. Baigiant įgyvendinti sprendimą, bet praėjus ne daugiau kaip ketveriems metams po 4 straipsnyje nurodyto laikotarpio pabaigos, Komisija atlieka galutinį sprendimo vertinimą.
4. Vertinimų išvadas ir savo pastabas Komisija pateikia Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui.

(5) Įterpiamas 5d straipsnis:

*5d straipsnis
Informavimas, matomumas ir viešumas*

1. Bendrijos lėšų gavėjai nurodo Bendrijos lėšų kilmę ir užtikrina jų matomumą (visų pirma viešindami veiksmus ir jų rezultatus) teikdami nuoseklią, veiksmingą ir proporcingą tikslinę informaciją įvairiai auditorijai, įskaitant žiniasklaidą ir visuomenę.
2. Komisija vykdo su šiuo sprendimu ir jo veiksmais bei rezultatais susijusius informavimo ir komunikacijos veiksmus. Iš šiam sprendimui įgyvendinti skirtų finansinių išteklių taip pat remiama institucinė komunikacija apie Sąjungos politikos prioritetus, jei jie yra susiję su 1 straipsnyje nurodytais tikslais.

2 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jis taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d.

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas*

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

- 1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas
- 1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) (programų grupė)
- 1.3. Pasiūlymo (iniciatyvos) pobūdis
- 1.4. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas
- 1.5. Trukmė ir finansinis poveikis
- 1.6. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)

2. VALDYMO PRIEMONĖS

- 2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės
- 2.2. Valdymo ir kontrolės sistema
- 2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

- 3.1. Atitinkama (-os) daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės)
- 3.2. Numatomas poveikis išlaidoms
 - 3.2.1. Numatomo poveikio išlaidoms santrauka
 - 3.2.2. Numatomas poveikis administracinio pobūdžio asignavimams
 - 3.2.3. Trečiųjų šalių įnašai
- 3.3. Numatomas poveikis pajamoms

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Tarybos sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas 2007/198/Euratomas, įsteigiantis Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąją įmonę ir suteikiantis jai lengvatas

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) (programų grupė)

1 – Moksliniai tyrimai ir inovacijos

1.3. Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

☐ nauja priemonė

☐ nauja priemonė, kuri bus priimta įgyvendinus bandomąjį projektą ir (arba) atlikus parengiamuosius veiksmus¹⁵

☒ esamos priemonės galiojimo pratęsimu

☐ vienos ar daugiau priemonių sujungimu arba nukreipimu į kitą / naują priemonę

1.4. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas

1.4.1. Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį

Šiuo Tarybos sprendimu bus sudaryta galimybė teikti Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrajai įmonei lėšas, reikalingas jai pavestoms užduotims vykdyti. Pagal šį sprendimą Europa skirs įnašus ITER statyboms 2021–2027 m. laikotarpiu; o ITER projekto pirmoji plazma bus pagaminta 2025 m. Europa teikia didžiausią įnašą į šį projektą (apie 45 proc. statybos sąnaudų), todėl šio sprendimo poveikis bus didžiausias Europoje tiek artimiausiu metu (nauda Europos pramonei), tiek ilguoju laikotarpiu (vadovaujantis vaidmuo komerciniais tikslais naudojant branduolių sintezės energiją).

1.4.2. Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmams.

Ši iniciatyva, remiantis Euratomo sutarties 101 straipsniu, priskiriama ES išimtinai kompetencijai. Todėl subsidiarumo principas netaikomas.

ITER yra pirmas unikalus tokio pobūdžio projektas, kuriuo labai prisidedama prie ilgalaikės ES švarios energijos, jos tiekimo saugumo ir konkurencingumo strategijos. Todėl šiame technologijos vystymo etape pramonės iniciatyva jo negalima įgyvendinti; taigi viešojo intervencinio priemonė yra pateisinama. Šios investicijos suteikia Europos pažangiųjų technologijų pramonei ir mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI) puikią galimybę kurti ir vystyti naujus produktus, skirtus naudoti ne

¹⁵

Kaip nurodyta Finansinio reglamento 58 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

branduolių sintezės srityje (energetikos sektoriuje apskritai, aviacijoje, medicinos ir aukštųjų technologijų priemonėms).

Kadangi ITER teisinis pagrindas yra tarptautinis susitarimas, kurio šalis yra Euratomas, veikla ES lygmeniu yra veiksmingesnė (mažesnis susiskaidymas) ir efektyvesnė (didesnė ekonominė nauda ir (arba) masto ekonomija), ir padeda koordinuoti veiksmus (pvz., kai sprendžiamos išorės problemos) siekiant vykdyti ES įsipareigojimus. ITER statyboms išteklių ir patirties suvienijimas yra labai svarbūs, o ES veikla yra itin reikalinga siekiant sukurti išteklių kritinę masę ir sutelkti įvairių sričių žinias, technologijas, tyrimų infrastruktūras ir pramonės sektorius, kurie yra reikalingi vykdant statybos darbus pagal pirmą kartą įgyvendinamą tokį projektą. Tai taip pat buvo aiškiai pripažinta 2017 m. birželio mėn. paskelbtame Diskusijoms skirtame dokumente dėl ES finansų ateities, kuriame teigiama, kad pridėtinė vertė akivaizdi ir tada, kai Europos lygmens veiksmais siekiama daugiau nei to, ką būtų galima daryti nacionalinėmis pastangomis; tai apima „didelius projektus ir bazines didelio poveikio technologijas, tokius kaip [...] ITER, (kurie) gali būti finansuojami tik sutelkus išteklius ES lygmeniu, nes jų finansavimo poreikiai milžiniški“.

Atitinkamai, veikla ES lygmeniu duoda rezultatų, kurių nebūtų galima pasiekti nekoordinuotomis nacionalinėmis išlaidomis, pagal įvairius strateginius prioritetus, konkrečiai: i) energijos tiekimo saugumą; ii) Europos mokslo, technologijų ir pramonės ilgalaikio augimo ir plėtros galimybes, taip pat ES mokslinių tyrimų ir plėtros srities struktūros formavimą; iii) geresnę kokybę ir inovacijų patobulinimus dėl visos ES ir pasauliniu lygmeniu patiriamos konkurencijos, ir iv) ES potencialo ir (arba) derybinės galios mobilizavimą pasauliniu lygmeniu.

1.4.3. *Panašios patirties išvados*

Projektas „Jungtinis Europos toras“ (JET) parodė, kad statyti ir eksploatuoti didelę branduolių sintezės mokslinių tyrimų infrastruktūrą koordinuojant Euratomui yra veiksminga ir kad tai užtikrina didžiausią naudą mokslo ir pramonės atžvilgiu. Tačiau ITER statybos mastas neturi precedento, todėl būtinas pasaulinio lygmens bendradarbiavimas, kokio iki šiol dar nebuvo.

1.4.4. *Suderinamumas ir galima sąveika su kitomis atitinkamomis priemonėmis*

Šis sprendimas sudarys sąlygas branduolių sintezės mokslinių tyrimų veiklos sąveikai su Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programa ir ją papildys. Vykdamas su branduolių sinteze susijusią veiklą pagal šią bendrąją programą, bus įneštas svarus mokslinis indėlis į ITER statybą ir eksploataciją.

1.5. **Trukmė ir finansinis poveikis**

☒ trukmė ribota

- ☒ galioja nuo 2021 01 01 iki 2027 12 31
- ☒ Finansinis poveikis nuo 2021 iki 2027 m.

☐ trukmė neribota

- įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,
- vėliau – visuotinis taikymas.

1.6. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)¹⁶

☐ **Tiesioginis valdymas**, vykdomas Komisijos:

- ☐ padalinių, įskaitant Sąjungos delegacijų darbuotojus;
- ☐ vykdomųjų įstaigų.

☐ **Pasidalijamasis valdymas** kartu su valstybėmis narėmis.

☒ **Netiesioginis valdymas**, biudžeto vykdymo užduotis perduodant:

- ☐ trečiosioms valstybėms arba jų paskirtoms įstaigoms;
- ☐ tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);
- ☐ EIB ir Europos investicijų fondui;
- ☒ įstaigoms, nurodytoms Finansinio reglamento 70 ir 71 straipsniuose;
- ☐ viešosios teisės subjektams;
- ☐ privatinės teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, jeigu jos pateikia pakankamas finansines garantijas;
- ☐ valstybės narės privatinės teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurios pateikia pakankamas finansines garantijas;
- ☐ atitinkamame pagrindiniame akte nurodytiems asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal ES sutarties V antraštinę dalį.
- Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.

Pastabos

Projektą valdys F4E, prižiūrint Komisijai. ITER organizacijos (IO) ir F4E valdymo organuose Euratomui atstovauja Komisija. Nors Euratomo įnašas sudaro apie 80 proc. F4E biudžeto, pagal dabartinius F4E įstatus jis turi 5 balsavimo teises iš 72. F4E yra bendroji įmonė, įsteigta pagal Euratomo sutarties 5 skyrių. Remiantis jos įstatais, F4E turi savo biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūrą – biudžeto įvykdymą tvirtina Europos Parlamentas, atsižvelgdamas į Europos Sąjungos Tarybos rekomendaciją.

¹⁶

Informacija apie valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Šį sprendimą įgyvendins Komisija ir F4E, kuri nukreipia Euratomo įnašą į ITER projektą ir į kitą su ITER susijusią veiklą, tokią kaip su Japonija vykdoma platesnio požiūrio veikla.

Šiame sprendime numatytas tarpinis ir galutinis jo įgyvendinimo vertinimas. Šių vertinimų išvados ir Komisijos pastabos bus perduotos Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui. Komisija Euratomo vardu dalyvauja ITER organizacijos ir F4E sprendimų priėmimo organų veikloje: 1) Komisija dalyvauja ITER taryboje ir Tarybos įsteigtuose komitetuose; 2) kaip F4E narė, Komisija dalyvauja Valdyboje ir jos įsteigtuose komitetuose. Šios valdymo struktūros skirtos projekto pažangai ir jo įgyvendinimo veiksmingumui stebėti remiantis atitinkamai ITER organizacijos ir F4E pateiktomis ataskaitomis ir informacija.

Visų pirma:

a) remdamasi F4E įstatų 6 straipsnio d punktu, F4E Valdyba priima projekto planą, darbo programą, išteklių sąmatos planą, personalo planą ir personalo politikos planą. Remdamasi 6 straipsnio e punktu, Valdyba taip pat priima metinį biudžetą. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad šie dokumentai yra dalis programavimo dokumento, kurį ji, remdamasi savo Finansinio reglamento 32 straipsniu, rengia kasmet ir jo projektą pateikia Valdybai, Komisijai, Europos Parlamentui ir Tarybai ne vėliau kaip sausio 31 d. Komisijos prašoma pateikti nuomonę dėl šio projekto; F4E, atsižvelgusi į šią nuomonę, parengia galutinę programavimo dokumento versiją.

b) remdamasis F4E įstatų 14 straipsniu, F4E direktorius parengia metinę ataskaitą, kurioje apibūdinamas F4E darbo programos įgyvendinimas. Valdyba atlieka šios ataskaitos vertinimą ir išsiunčia ją kartu su vertinimu F4E nariams, Europos Parlamentui, Tarybai ir Komisijai. F4E taip pat kasmet praneša Tarybai apie pažangą, padarytą įgyvendinant sąnaudų ribojimo ir taupymo planus, apie F4E veiklos rezultatus ir valdymą ir apie ITER projektą. F4E taip pat kartą metuose praneša Tarybai apie tvarkaraštyje numatytos veiklos įgyvendinimą laikantis jai skirto metinio biudžeto.

c) laikotarpiu tarp oficialių ataskaitų pateikimo F4E kas mėnesį pateikia informaciją apie biudžeto įgyvendinimą ir pažangą siekiant tarpinių verčių, kurios buvo nustatytos siekiant stebėti statybų ir viešųjų pirkimų veiklą, už kurią atsakinga F4E.

d) dėl bendros projekto stebėsenos ITER generalinis direktorius dukart per metus ITER tarybai ir jos valdymo patariamajam komitetui teikia ataskaitą apie projekto pažangą, jo įgyvendinimą ir rizikos ir sąnaudų valdymo veiksmų plano įgyvendinimą. Laikotarpiu tarp šių ataskaitų pateikimo ITER organizacija kas du mėnesius teikia ataskaitas pateikdama biudžeto įgyvendinimo stebėsenos, rizikos valdymo, viešųjų pirkimų veiklos ir pažangos siekiant svarbiausių elementų tarpinių reikšmių svarbiausiame projekto įgyvendinimo etape suvestines.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. *Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo būdų ir siūlomos kontrolės sistemos pagrindimas*

Dėl ITER projekto bendros struktūros ypatumų susitariančiosios šalys turi vykdyti veiklą per vietos agentūras.

2007 m. buvo laikoma, kad Bendrosios įmonės įsteigimas pagal Euratomo sutarties 5 skyrių yra tinkamiausias sprendimas siekiant atlikti šį vietos agentūros vaidmenį ir įgyvendinti Euratomo pagal ITER susitarimo išvadas priimtus įsipareigojimus. Tai patvirtinta ir keliomis nuo to laiko atliktomis nepriklausomomis peržiūromis ir vertinimais.

Remdamasi šiuo Tarybos sprendimu Komisija kiekvienais metais priima finansavimo sprendimą dėl n+1 metų lėšų pervedimo iš ES biudžeto bendrajai įmonei F4E. F4E siunčia lėšų, reikalingų jos administraciniam ir veiklos biudžetui, reikalavimą. Komisija reikalavo, kad kiekvienas su veiklos biudžetu susijęs lėšų reikalavimas būtų pagrįstas, visų pirma, pateikiant grynųjų pinigų, skirtų einamosioms ir veiklos sąnaudoms padengti, srautų prognozes, apimančias mokėjimo prašymo laikotarpį, Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės izdo padėtį, nuorodą į biudžete numatytą (-us) įsipareigojimą(-us), su kuriuo susijęs mokėjimas, išsamų kiekvieno projekto, dėl kurio turi būti atliktas mokėjimas, planą, ir atitinkamą pagrindimą.

Bendroji įmonė turi reikalingą praktinę patirtį, išteklius ir patirtį atlikti reikalaujamus viešųjų pirkimų *ex ante* patikrinimus ir *ex post* kontrolę. Reguliariai vertinama rizika ir, remiantis nustatytais tikslais bei rodikliais, vykdoma darbo atlikimo ir išteklių naudojimo pažangos stebėseną.

Komisija parengė F4E veiklos priežiūros strategiją. Pagal šią strategiją derinamas naujas administracinis susitarimas, kuriame bus atsižvelgiama į teisinės sistemos pokyčius (F4E įstatai pakeisti 2015 m.; priimtas naujas F4E finansinis reglamentas; Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinio direktorato atsakomybė už ITER ir atitinkamai F4E priežiūrą buvo atiduota Energetikos generaliniam direktoratui.) Dėl šių pakeitimų F4E teisinėje sistemoje ir atsakomybės pasidalijimo Komisijoje reikia pakeisti F4E sąveikos su Komisija būdus, kaip nurodyta Administraciniame susitarime su F4E.

2.2.2. *Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)*

Dėl F4E vykdomos veiklos pobūdžio (dideli ir sudėtingi nepiniginiai viešieji pirkimai, kuriems būdinga didelė techninė rizika) ir dėl pagrindinio projekto pobūdžio ir struktūros (7 susitariančiųjų šalių dalyvavimas, iki šiol didžiausio bendro energetikos srities eksperimento vystymas) F4E būdinga finansinė ir veiklos rezultatų rizika. Šiai padėčiai palengvinti nustatytos priemonės F4E veikimui stebėti ir geriau kontroliuoti. Komisija kartu su F4E ir toliau nustatinės su šio projekto įgyvendinimu, visų pirma su sąnaudomis, susijusią riziką ir imsis tinkamiausių priemonių šiai rizikai valdyti ir mažinti.

Energetikos generalinis direktoratas (D4) parengė išsamią rizikos vertinimo metodiką: sukurtas rizikos registras, kuris yra atnaujinamas kas 3 mėnesius, ir rizikos valdymo planas, skirtas pagrindinei rizikai, kuri gali trukdyti iki 2025 m. įgyvendinti pirmosios plazmos etapą, stebėti. Tokia rizikos stebėseną turėtų paskatinti Komisiją

aktyviai reaguoti į vėlavimus, sąnaudų viršijimą ar kitus neigiamus įvykius, dėl kurių gali būti vėluojama pervesti Euratomo įnašą.

Siekdama atsižvelgti į Komisijos lygmeniu įvykusius pasikeitimus, F4E peržiūrės savo vidaus kontrolės sistemą 2018 m.

2.2.3. *Kontrolės efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)*

Komisijos lygmeniu su ITER projekto priežiūra susijusios kontrolės ir F4E veiklos sąnaudos, palyginti su valdomų fondų verte, išlieka mažos. 2016 m. apskaičiuotos sąnaudos sudarė 0,31 proc., o 2017 m. – 0,28 proc., įskaitant Energetikos generalinio direktorato specialiai projektui įsteigto skyriaus, valdymo priežiūros ir horizontaliųjų padalinių paramos sąnaudas. Ateinančiais metais šios sąnaudos gali šiek tiek padidėti dėl išaugusios priežiūros, intensyvesnio rizikos valdymo ir kintančių užduočių įgyvendinant projektą. Su ES įnašu į bendrąją įmonę administravimu susijusi rizika yra minimali.

Deleguotosios įstaigos lygmeniu F4E dar nesukūrė kontrolės sąnaudų ir naudos ar numatomo klaidos lygio įvertinimo metodikos. Tačiau verta paminėti, kad Europos Audito Rūmai bendrajai įmonei F4E visada teikė besąlyginę nuomonę apie sąskaitų teisingumą ir patikimumą ir apie pagrindinių sandorių tvarkingumą. Biudžeto generaliniam direktoratui 2018 m. pabaigoje paskelbus naujesnę metodiką, Energetikos generalinis direktoratas užtikrins, kad F4E atliktų reikalingus įvertinimus.

2.3. **Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės**

Nurodyti dabartines arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones, pvz., išdėstytas Kovos su sukčiavimu strategijoje.

Komisijos generalinis direktoratas, atsakingas už ITER projekto ir biudžeto įgyvendinimą, yra įsipareigojęs kovoti su sukčiavimu pagal Komisijos kovos su sukčiavimu strategiją (COM(2011) 376, 2011 m. birželio 24 d.) ir pagal planuojamą šios kovos su sukčiavimu strategijos peržiūrą.

Komisijos lygmeniu Energetikos generalinis direktoratas rengia ir vykdo savo kovos su sukčiavimu strategiją, pagrįsta specialiu rizikos vertinimo procesu. Imamasi būtinų priemonių dėl informuotumo, rizikos vertinimo, darbuotojų informavimo, bendradarbiavimo su įgaliojaisiais subjektais ir OLAF. Ši strategija peržiūrima kas 2–3 metus, paskutinį kartą – 2017 m. rugpjūčio mėn.

Už administracinę sutarčių, dotacijų ir susijusių mokėjimų stebėseną yra atsakinga F4E.

Komisija ir F4E atsižvelgia į finansinius Europos Sąjungos interesus, visų pirma vadovaudamasi 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos ir Finansinio reglamento 53 straipsnio a dalimi.

F4E rengia *ex post* audito strategijas, skirtas pagrindinių sandorių teisėtumui ir tvarkingumui įvertinti.

OLAF bendrosios įmonės F4E ir jos darbuotojų atžvilgiu turi tokius pačius įgaliojimus kaip ir Komisijos departamentų atžvilgiu. Kalbant apie sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemones verta paminėti, kad:

- F4E turi vidaus auditorių, kuris nuolat peržiūri įvairias vidaus kontrolės sistemos savybes;
- F4E vidaus kontrolės sistemą reguliariai peržiūri Komisijos vidaus audito tarnyba;
- Europos Audito Rūmai kasmet atlieka F4E auditą dėl sąskaitų teisingumo ir patikimumo ir pagrindinių sandorių (pajamų ir išlaidų) teisėtumo ir tvarkingumo;
- Europos Parlamentas ir ES Taryba kasmet taiko F4E biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūras.

F4E sukūrė kovos su sukčiavimu strategiją; ją 2015 m. birželio mėn. patvirtino jos Valdyba. Bendras tikslas – pagerinti sukčiavimo prevenciją, nustatymą ir tyrimų sąlygas ir siekti deramo atgrasymo ir žalos atlyginimo taikant proporcingas ir atgrasančias sankcijas. F4E kovos su sukčiavimu strategija sustiprinamos priimtose priemonės, kuriomis užkertamas kelias F4E interesų konfliktams ir jie valdomi; ta strategija yra integruota į platesnę F4E teisinę sistemą, kuri padeda apsaugoti ES finansinius interesus ir kovoti su sukčiavimu, kaip nurodyta Tarybos sprendimo 2007/198/Euratomas, įsteigiančio F4E, 5a ir 5aa straipsniuose.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Atitinkama daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija ir siūloma nauja biudžeto išlaidų eilutė (-ės)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Numeris 1 Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika	DA / NDA ¹⁷	ELPA ¹⁸ šalių	šalių kandidačių ¹⁹	trečiųjų valstybių	pagal Finansinio reglamento [21 straipsnio 2 dalies b punktą]
	01 01 04 01 01 04 01 Išlaidos ITER programą įgyvendinantiems pareigūnams ir laikiniejiems darbuotojams 01 01 04 02 ITER programą įgyvendinantis išorės personalas 01 01 04 03 Kitos ITER programos valdymo išlaidos 01 04 01 04 01 Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendroji įmonė – Administracinio valdymo išlaidos 01 04 02 Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendroji įmonė – Veiklos išlaidos	NDA NDA NDA DA DA	NE NE	NE NE	TAIP TAIP	TAIP TAIP

¹⁷ DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.

¹⁸ ELPA – Europos laisvosios prekybos asociacija.

¹⁹ Šalių kandidačių ir, kai taikoma, Vakarų Balkanų potencialių šalių kandidačių.

3.2. Numatomas poveikis išlaidoms

3.2.1. Numatomo poveikio išlaidoms santrauka²⁰

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija²¹	1	Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika
---	----------	---

			2021 m .	2022 m .	2023 m .	2024 m .	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Po 2027 m.	IŠ VISO
01 01 04 01 Išlaidos mokslinių tyrimų ir inovacijų programoms įgyvendinantiems pareigūnams ir laikiniejiems darbuotojams – ITER programa	Įsipareigojimai = Mokėjimai	(1)	9,257	9,442	9,631	9,824	10,020	10,220	10,425		68,819
01 01 04 02 ITER programą įgyvendinantis išorės personalas	Įsipareigojimai = Mokėjimai	(1)	0,314	0,320	0,327	0,333	0,340	0,347	0,354		2,335
01 01 04 03 Kitos ITER programos valdymo išlaidos	Įsipareigojimai = Mokėjimai	(1)	1,500	1,530	1,560	1,592	1,624	1,656	1,689		11.151
01 04 01 Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendroji įmonė (F4E) – administracinio valdymo išlaidos	Įsipareigojimai = Mokėjimai	(1)	65,000	66,000	67,000	69,000	70,000	71,000	73,000		481,000
01 04 02 Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendroji įmonė – Veiklos išlaidos	Įsipareigojimai	(2)	858,081	690,463	1 024,144	791,024	664,205	842,685	636,093		5 506,695
	Mokėjimai	(3)	209,304	520,061	538,856	647,466	697,841	800,512	811,667	1 280,987	5 506,695

²⁰ Bendros išlaidos gali būti netikslios dėl suapvalinimo.

²¹ 01 01 04 biudžeto straipsnis apima techninę ir (arba) administracinę paramą bei išlaidas ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginius mokslinius tyrimus, tiesioginius mokslinius tyrimus.

IŠ VISO asignavimų programos paketui	Įsipareigojimai	=1+2	934,152	767,755	1 102,662	871,773	746,189	925,908	721,561		6 070,000
	Mokėjimai	=1+3	285,375	597,353	617,374	728,215	779,825	883,735	897,135	1.280.987	6 070,000

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	7	Europos viešasis administravimas
--	----------	----------------------------------

			2021 m .	2022 m .	2023 m .	2024 m .	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Po 2027 m.	IŠ VISO
Veiklos asignavimai (išskaidyti pagal 3.1 punkte išvardytas biudžeto eilutes)	Įsipareigojimai	(1)									
	Mokėjimai	(2)									
Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš programos paketo lėšų ²²	Įsipareigojimai = Mokėjimai	(3)									
IŠ VISO asignavimų programos paketui	Įsipareigojimai	=1+3									
	Mokėjimai	=2+3									

²² Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	7	Europos viešasis administravimas
--	----------	----------------------------------

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2021 m .	2022 m .	2023 m .	2024 m .	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Po 2027 m.	IŠ VISO
Žmogiškieji ištekliai										
Kitos administracinės išlaidos										
IŠ VISO asignavimų pagal daugiamečių finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	(Iš viso įsipareigojimų = Iš viso mokėjimų)									

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2021 m .	2022 m .	2023 m .	2024 m .	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Po 2027 m.	IŠ VISO
IŠ VISO asignavimų visose daugiamečių finansinės programos IŠLAIDŲ KATEGORIJOSE	Įsipareigojimai	934,152	767,755	1 102,662	871,773	746,189	925,908	721,561		6 070,000
	Mokėjimai	285,375	597,353	617,374	728,215	779,825	883,735	897,135	1 280,988	6 070,000

3.2.2. Numatomo poveikio administracinio pobūdžio asignavimams santrauka

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama
- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	IŠ VISO
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA								
Žmogiškieji ištekliai								
Kitos administracinės išlaidos								
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma								

Neįtraukta į daugiamečės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ²³								
Žmogiškieji ištekliai	9,571	9,762	9,958	10,157	10,360	10,567	10,779	71,154
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos	1,500	1,530	1,560	1,592	1,624	1,656	1,689	11,151
Tarpinė suma, neįtraukta į daugiamečės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	11,071	11,292	11,518	11,749	11,984	12,223	12,468	82,305

IŠ VISO	11,071	11,292	11,518	11,749	11,984	12,223	12,468	82,305
----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

²³

Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

3.2.2.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.
- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

Sąmatą surašyti etatų vienetais

Metai	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.
• Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)							
Komisijos būstinė ir atstovybės							
Delegacijos							
Moksliniai tyrimai	61	61	61	61	61	61	61
• Išorės darbuotojai (etatų vienetais): CA, LA, SNE, INT ir JES²⁴							
7 išlaidų kategorija							
Finansuojama pagal daugiamečių finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	- būstinėje						
	- delegacijose						
Finansuojama iš programos paketo lėšų ²⁵	- būstinėje						
	- delegacijose						
Moksliniai tyrimai	4	4	4	4	4	4	4
Kita (nurodyti)							
IŠ VISO							

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus priemonei valdyti ir (arba) persikirstytus generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus. Turi būti nurodytas F4E bendrosios įmonės darbuotojų skaičius, įskaitant punkte 3.2.2.2 nurodytus pareigūnus.

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	Būstinėje dirbantys darbuotojai yra atsakingi už tiek vietos agentūros Barselonoje (F4E), tiek ITER projekto, kuriame Europos partnerystei atstovauja Komisija, veiklos nustatymą ir vėlesnį jos vykdymo pažangos stebėjimą.
Išorės darbuotojai	Būstinėje dirbantys darbuotojai yra atsakingi už tiek vietos agentūros Barselonoje (F4E), tiek ITER projekto, kuriame Europos partnerystei atstovauja Komisija, veiklos nustatymą ir vėlesnį jos vykdymo pažangos stebėjimą.

3.2.2.2. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai F4E

	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.
Nuolatiniai darbuotojai	51	51	51	51	51	51	51

²⁴ CA – sutartininkas („Contract Staff“), LA – vietinis darbuotojas („Local Staff“), SNE – deleguotasis nacionalinis ekspertas („Seconded National Expert“), INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas („agency staff“), JES – jaunesnysis delegacijos specialistas („Junior Professionals in Delegations“).

²⁵ Neviršijant viršutinės ribos, nustatytos išorės darbuotojams, finansuojamiems iš veiklos asignavimų (buvusių BA eilučių).

iš jų AD	40	40	40	40	40	40	40
iš jų AST	11	11	11	11	11	11	11
Iš kurių AST-SC pareigų grupės							
Laikinieji darbuotojai	229	229	229	221	213	211	211
iš jų AD	202	202	202	194	186	184	184
iš jų AST	27	27	27	27	27	27	27
Iš kurių AST-SC pareigų grupės							
Sutartininkų	172	172	172	165	159	157	157
Iš viso	452	452	452	437	423	419	419

3.2.2.3 – F4E JU – pasiskirstymas pagal sutartininkų pareigų grupę 2021–2027 m.

Sutartininkai	2021 m .	2022 m .	2023 m.	2024 m .	2025 m .	2026 m .	2027 m .
IV pareigų grupė	98	98	98	91	85	83	83
III pareigų grupė	55	55	55	55	55	55	55
II pareigų grupė	19	19	19	19	19	19	19
I pareigų grupė							
Iš viso	172	172	172	165	159	157	157

3.2.3. Trečiųjų šalių įnašai

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

- ☐ nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo
- ☒ numatytas trečiųjų šalių bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

Asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	IŠ VISO
Nurodyti bendrą finansavimą teikiančią įstaigą ²⁶	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
IŠ VISO bendrai finansuojamų asignavimų	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

- ☐ Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.
- ☒ Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:
 - ☐ nuosaviems ištekliams
 - ☒ kitoms pajamoms

Nurodyti, jei pajamos priskirtos išlaidų eilutėms ☒

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto pajamų eilutė:	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis ²⁷						
	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.
6XXX straipsnis ²⁸	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

Asignuotųjų pajamų atveju nurodyti biudžeto išlaidų eilutę (-es), kuriai (-oms) daromas poveikis.

01 01 04, 01 04 01 ir 01 04 02 biudžeto eilutės

Kitos pastabos (pvz., poveikio pajamoms apskaičiavimo metodas (formulė) arba kita informacija).

Dar nežinoma. Priklauso nuo naujo 2021–2027 m. susitarimo, kuris turi būti pasirašytas su Šveicarija. Jei „Brexit“ bus patvirtinta ir Jungtinė Karalystė išliks ITER programos partnere, jos tada mokamas įnašas turėtų taip pat būti įtrauktas kaip asignuotosios pajamos (iš trečiųjų šalių).

²⁶ Iš ES biudžeto skiriamą finansavimą papildo Prancūzijos, kaip projekto priimančiosios šalies, dabar tiesiogiai į F4E teikiamas finansavimas, sudarantis apie 20 proc. Euratomo įnašo. Be to, kiekvienais metais F4E narės moka nario įnašą į bendrąją įmonę. Šio bendro finansavimo pajamos yra tiesiogiai įtraukiamos į F4E sąskaitas, o į ES biudžeto pajamas ir išlaidas nėra įtraukiamos.

²⁷ Tradiciniai nuosavi ištekliai (muitai, cukraus mokesčiai) turi būti nurodomi grynosiomis sumomis, t. y. iš bendros sumos atskaičius 20 proc. surinkimo sąnaudų.

²⁸ Šveicarija ir galbūt Jungtinė Karalystė.